

Elina Rouhiainen

WÄ
K I

Muistojenlukija

Tammi

Liina Rouhiainen

VÄKI

Mursteojentukija

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI

HELSINKI

Sivun 5 lainaukset:

Robert Lynd -lainaus teoksesta *Solomon in All His Glory*
(Grant Richards Ltd, London, 1922)

Saul Williams -lainaus kappaleesta "Robeson" albumilta *Amethyst Rock Star*
©© 2001 American Recordings, LLC. Used by permission.

Children of Bodom -lainaus kappaleesta "Shovel Knockout"
albumilta *Relentless Reckless Forever* (2011)
Shovel Knockout lyrics © Sony/ATV Music Publishing LLC

Sivuilla 274, 275, 338 ja 351

on lainattu katkelmia Saul Williamsin teoksesta , *sanoi haulikko päälle*.

Suomentaneet Karri Miettinen ja Matti Pentikäinen
(Like Kustannus, 2006)

Excerpt from, *said the shotgun to the head*. by Saul Williams.

Published by Pocket Books / Simon & Schuster, 2003. Used by permission.

Tämän teoksen kirjoittamiseen on saatu tukea Taiteen edistämiskeskukselta,
WSOY:n kirjallisuussäätiöltä ja Uudenmaan Kulttuurirahastolta.

Kannen ja ulkoasun suunnittelu: Laura Lyytinen

Copyright © Elina Rouhiainen ja Kustannusosakeyhtiö Tammi, 2017

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-9662-2

In order to see birds it is necessary
to become a part of the silence.

-ROBERT WILSON LYND, "SOLOMON IN ALL HIS GLORY"

I slept once, the dream has yet to end

-SAUL WILLIAMS, "ROBESON"

Hundred killers after you
What the hell you gonna do?

-CHILDREN OF BODOM, "SHOVEL KNOCKOUT"

POIKA

Hän on noin viisivuotias, vakavilmeinen. Hän seisoo keskellä kapeaa ajotietä, jonka lohkeillut asfaltti on yhä märkä sateen jäljiltä. Keskellä tietä on auto poikittain. Tien pientareella on toinen, ja sen lisäksi asuntovaunu. Kaikissa kolmessa näkyy lommoja, mutta keskelle ajautunut auto on kärsinyt suurimmat vahingot: keula on rutussa ja toinen etuovi irti. Ilmassa haisee palaneelta.

Paikalle on jo ehtinyt poliisiauto, ambulanssia vielä odotetaan. Aikuiset huutavat hädissään. Jostain kaukaa kantautuu hevosen hirnuntaa ja kavioiden kopsetta.

On aikainen aamu, ja sateen jäljistä huolimatta on kaunista. Kirkkaanvihreä nummi ulottuu silmäkantamattomiin, ja nurmella laiduntavat lampaat ovat täysin välinpitämättömiä tien tapahtumista.

Poika on yksin. Kukaan ei kiinnitä huomiota, kun hän lähtee kävelemään autojen välistä kohti tienpenkkaa. Jokin vetää häntä puoleensa, ja vaikka hän tietää, ettei hänellä ole lupaa, että isä olisi todella vihainen jos näkisi hänet juuri nyt, hän ei saa jalkojaan pysähtymään.

Viimein hän tulee tien reunaan. Hän tuijottaa myttyä ojan pohjalla. Kun katsoo vähän kauemmin, mytty paljastuu

tytöksi. Hän on kovin pieni, ehkä kolmevuotias, ja makaa kyljellään polvet rintaa vasten, kädet nyrkissä leuan alla. Vaatteet ovat vaaleanpunaiset ja niissä on kimaltelevia kohtia. Pojan mielestä tyttö näyttää ihan prinsessalta.

Tytön silmät ovat kiinni, ja ellei hänen ohimollaan näkyisi märkää punaista lanttia, voisi luulla, että hän vain nukkuu.

Hän ei kuitenkaan ole kuollut. Ei vielä.

Poika kyyristyy juuri, kun hänen takaansa kuuluu älähdys. ”Älä koske!” ääni huutaa. Mutta liian myöhään: pojan käsi on jo alkanut liikkua kohti tyttöä. Kun mies – pojan isä – riuhtaisee hänet olkapäästä taaksepäin, on vahinko jo tapahtunut.

”Mitä sinä menit tekemään?”

Isä huutaa pojalle vielä jotain muutakin, mutta poika ei kuuntele. Hän tuijottaa edelleen tyttöä, ihmeellistä tyttöä, joka on juuri lakannut hengittämästä.

I

LINNUT

Linnut olivat kaikkialla. Kiuru ei ollut koskaan nähnyt yhtä montaa samaan aikaan. Ne olivat kaikki eri kokoisia ja eri näköisiä: pieniä, isoja, värikkäitä ja harmaita. Ne syöksähtelivät alas ja sitten taas nopeasti ylös niin ettei Kiurulla ollut minkäänlaista mahdollisuutta saada tarkkaa lukua tai edes käsitystä niiden lajeista.

Hän nousi ylös tuoliltaan ja alkoi hyppiä ja huitoa käsillään. Hän halusi hätistää linnut palaamaan samaan suuntaan kuin mistä ne olivat tulleet, *takaisin*, mutta yksikään niistä ei näyttänyt välittävän Kiurun räpistelystä.

Sinkoiltuaan hetken ilman selkeää päämäärää linnut alkoivat kadota. Jotkut niistä lensivät kohti ikkunaa. Lasi ei pidätellyt niitä, vaan ne lävistivät sen niin kuin sitä ei olisi ollut olemassakaan. Seinätkään eivät pysäyttäneet niiden lentoa. Ne yksinkertaisesti kiisivät läpi pinnasta kuin pinnasta.

Se johtui tietenkin siitä, etteivät ne olleet oikeita lintuja. Kiuru tiesi sen: hän ei ollut harhainen. Vain hiukan...

Niin. Hän ei oikeastaan tiennyt mitä.

Kiuru istui takaisin tuolille ja laski pään hetkeksi käsiinsä. Sitten hän suoristautui ja katsoi sängyssä makaavaa vanhusta.

Hän ei voinut kuvitellakaan, miltä isoäidistä tuntui – vai tuntuiko sittenkään miltaan. Isoäiti räpytteli silmiään, mutta se oli ainoa merkki siitä, että hän oli hereillä.

Oli kesäkuu, ja aurinko paistoi kirkkaasti verhottomista ikkunoista. Ilma huoneessa oli ummehtunutta – hoitajat eivät suostuneet avaamaan ikkunoita ja olivat kieltäneet Kiuruakin tekemästä niin. Vanhukset saavat niin helposti keuhkokuumeen, he sanoivat. Kiurusta se kuulosti vanhanaikaiselta.

Hän tiesi, ettei isoäiti olisi halunnut luopua puvustaan sairaalassakaan – romaninaisen ei sopinut näyttäytyä vieraille ihmisille ilman sitä – mutta tietenkään sitä ei ollut sallittu. Yöpaidassa ja hiukset auki isoäiti näytti pieneltä, melkein kuin lapselta. Niin kuin lintujen mukana hänestä todella olisi kadonnut vuosia.

Kiuru noukki lattialla olevan reppunsa ja otti kamman esiin. Hän veti tuolinsa lähemmäs vuodetta ja alkoi kammata. Isoäidin hiukset olivat pitkät ja tummat, joskin nykyään harmaan raidoittamat. Kiuru oli aina ollut siinä käsityksessä, että isoäiti oli ylpeä hiuksistaan, ja hän muisti hyvin sen kerran, jolloin isoäiti oli antanut Kiurun harjata ne ensimmäisen kerran. Hän oli ollut vasta lapsi, harja hänen käteensä liian iso ja painava. Mutta hän oli keskittynyt tehtävään huolella.

Kampa osui takkuun, ja Kiuru alkoi selvittää sitä niin helävaraisesti kuin pystyi.

”Anteeksi”, hän sanoi ääneen. Isoäiti ei vastannut, eikä Kiuru olettanutkaan hänen vastaavan. Isoäiti ei ollut puhunut mitään enää moneen viikkoon. Hän ei reagoinut juuri mihinkään, ja syömisestään oli tullut vaikeaa. Hän ei enää edes tuoksunut isoäidiltä, vaan pelkästään vanhukselta.

Rehellisesti sanottuna Kiurua oli alkanut pelottaa tämä ihminen, joka ei enää millään tapaa ollut hänen isoäitinsä. Kiuru tiesi, ettei hänellä ollut enää paljon aikaa jäljellä. Se oli alkanut tuntua helpottavalta, ja oikeastaan sitä Kiuru ajatteli pyytäessään anteeksi.

Kiuru oli huomannut jonkin olevan vialla paljon ennen muita. Hän ei ollut kuitenkaan voinut sanoa kenellekään mitään.

Hän ei tiennyt, miksi hän näki ihmisten muistot lintuina. Niin vain oli aina ollut. Kun linnut olivat alkaneet kieppua isoäidin ympärillä, Kiuru oli heti ymmärtänyt, mitä se tarkoitti. Aluksi hänen oli onnistunut napata osa linnuista kiinni ja houkutella ne palaamaan takaisin, mutta joka kerta heidän tavatessaan lintuja oli ollut enemmän ja enemmän, ja hyvin pian Kiurun tehtävä oli käynyt ylivoimaiseksi.

Lopulta muutkin olivat ymmärtäneet tilanteen vakavuuden. Isoäidin tila oli saanut nimen: Alzheimerin tauti.

Muutama kuukausi sitten isoäiti oli lopulta ollut pakko ottaa osastolle. Aina vieraillessaan Kiuru oli nähnyt, kuinka isoäidin elämä karkasi taivaalle. Luulisi, että isoäiti olisi jo valunut tyhjiin. Kuinka paljon muistoja yhteen ihmiseen saattoi mahtua?

Paljon, ainakin hänen isoäitinsä tapauksessa. Hän oli nähnyt lukuisat tiet ja talot, hevosrattaiden kyydissä vaihtuvat maisemat. Kiuru ei pystynyt kuvittelemaan millaista kiertolaiselämä oli, mutta se oli aina kiehtonut häntä. Romanit kulkivat talosta taloon tarjoten ylläpidon vastineeksi hevostaitojaan ja kädestä ennustamista, musiikkia ja kummitusjuttuja. Kukaan muu kuin isoäiti ei voinut kertoa Kiurulle sellaisia tarinoita. Ja hyvin pian viimeinenkin noista tarinoista olisi lentänyt ikkunasta ulos.

Kappeli ei ollut kappelin näköinen. Jos Kiuru ei olisi tiennyt, hän olisi luullut punatiilistä rakennusta vanhaksi tehtaaksi tai havaintoasemaksi. Ristit erotti kunnolla vasta läheltä. Toisaalta se, että rakennus seiso i keskellä hautausmaata, sanoi jo aika paljon.

Sää oli jatkunut aurinkoisena sen jälkeen, kun Kiuru oli käynyt tapaamassa isoäitiä viimeisen kerran. Hänen musta mekkonsa oli hiostava ja tuoksui huuhteluaineelta. Helma ulottui vähän polven yläpuolelle, minkä Kiuru toivoi olevan sopiva pituus.

Kukkalaite odotti häntä sovitusti sisääntulon vieressä. Isä oli tilannut sen puhelimitse, ja kun hän oli kysynyt, mitä Kiuru toivoi nauhaan kirjoitettavan, Kiuru ei ollut keksinyt mitään sanottavaa. Hän oli pitänyt itseään hyvänä kirjoittajana. Hän luki paljon ja oli aina saanut äidinkielen aineistaan hyvän arvosanan. Kiuru ei kuitenkaan ollut varma, tarkoittiko se automaattisesti, että hän oli hyvä kirjoittaja. Ehkä hyvät kirjoittajat olivat niitä, jotka keksivät sanottavaa silloin kun sanominen oli kaikkein tärkeintä, eikä vain silloin, kun heitä huvitti.

Asia vaivasi häntä edelleen, kun hän otti kukat syliinsä ja istui toiseksi taimmalle penkkiriville. Arkku lepäsi alttarin edessä. Kiuru yritti olla ajattelematta, mitä se piti sisällään. Se mikä oli tehnyt isoäidistä isoäidin, oli jo poissa. Hän jos kuka sen tiesi. Isoäiti oli uskonut Jumalaan ja etenkin taivaaseen, eikä Kiuru epäillyt hetkeäkään, etteikö isoäiti ollut jo matkalla.

Ehkä sinne kaikki linnutkin menivät.

Kiuru ei enää pystynyt katsomaan arkkua. Hänen katseensa kiinnittyi paikoilleen asettuviin vieraisiin. Lähes kaikki heistä olivat romaneja. Naiset ja miehet jakautuivat omille puolilleen kappelia, ja Kiuru oli kiitollinen että hänen äitinsä oli suostunut kertomaan hänelle tavoista edes sen verran, että hän oli osannut varautua tähän. Hän myös tiesi, että edellisenä yönä oli vietetty valvojaisia: isoäidin sukulaiset olivat laulaneet, muistelleet ja rukoilleet, ja tänään he olivat valmiit saattamaan hänet haudan lepoon.

Äidin mukaan Kiurukin olisi voinut mennä valvojaisiin. Mutta äidistä oli nähnyt, ettei se ollut hänen mielestään hyvä ajatus, ja Kiurun oli myönnettävä olevansa samaa mieltä.

Penkkirivit olivat täynnä, mutta vieraita saapui yhä. Kappeli oli tarkoitettu korkeintaan sadalle hengelle, mutta Kiuru arveli heitä olevan jo sitä enemmän. Kaikki olivat pukeutuneet paljon hienommin kuin Kiuru.

Hän tiesi kyllä, miten naurettavalta romanipukeutuminen näytti monien valkolaisten silmissä. Samaan aikaan hän myös näki kauneudentajun, joka sitä ohjasi. Hänellä ei ollut koskaan ollut vaikeuksia nähdä molempia yhtä aikaa. Miesten kengät olivat kiiltävät ja housut prässätyt. Hiukset oli kamattu geelillä ja pitkät pulisongit trimmattu huolellisesti. Enemmän häntä vetivät kuitenkin puoleensa naisten pukujen sametti ja paljetit. Nuorempien tyttöjen pitkät mustat hameet, korkokengät ja korvakorut olivat kauneinta, mitä hän tiesi. Hän kadehti pitkiä, tummia hiuksia, jotka oli kiinnitetty ohimoilta ylös koristeellisilla soljilla. Hänen omat hiuksensa olivat maantienväriset ja luonnonkiharat, eivätkä suostuneet kasvamaan olkapäiden yli.

Pappi tuli esiin ja aloitti siunaustilaisuuden. Kiuru yritti olla kuulematta hänen sanojaan. Ne olivat liian kauniita tähän tilanteeseen, josta hän vain yritti selviytyä niin kuin parhaiten taisi. Puheen edetessä hän joutui keskittymään tosissaan, ettei olisi alkanut itkeä. Hän ei ollut edes tajunnut ottaa nenäliinoja mukaan. Hän pyyhkäisi nopeasti karanneet kyyneleet silmälasiansa alta ja toivoi, ettei kukaan huomannut. Kuinkahan moni muu vieraista joutui käyttämään kaiken energiansa siihen, ettei murtunut täysin?

Hän alkoi sääliä pappia. Tämän oli täytynyt nähdä vaivaa puhetta kirjoittaessaan, eikä kukaan välttämättä edes kuunnellut.

Kiurun reidet hikosivat penkkiä vasten. Hän luuli valmistautuneensa siihen, että erottuisi joukosta, mutta tajusi nopeasti, ettei sellaiseen voinut varautua. Kiuru oli tottunut sulautumaan massaan. Hyvin harvoin hän oli näin selvästi poikkeava, eikä hän voinut olla ajattelematta, että tältä hänen äidistään kenties oli tuntunut hänen iässään valtaväestön keskuudessa. Kiuru ei tiennyt, mitä hänen kuuluisi tehdä sillä tiedolla.

Isä oli sanonut voivansa tulla mukaan. Kiuru olisi halunnut suostua, mutta hän tiesi, ettei isä ollut tervetullut. Hän ei ollut varma, oliko hänkään tervetullut, mutta ainakin kaikki suvussa tiesivät, kuka hän oli ja että hän oli ollut väleissä isoäidin kanssa loppuun saakka. Sen täytyi merkitä jotakin.

Joka tapauksessa Kiuru tiesi, että näkymättömyysloitsu kestäisi tasan niin kauan kuin kukaan ei kiinnittäisi häneen huomiota. Kun siunaus oli ohi ja arkkusaattue lähti kulkemaan kohti hautapaikkaa, Kiuru liittyi letkan jatkoksi. Hän

varoi katsomasta ketään liian pitkään ja tuijotteli sen sijaan maahan tai ympärilleen. Asiaa helpotti hieman se, että useiden vieraiden kantamat kukkaseppeleet olivat katsomisen arvoisia – hänen omat kukkansa kalpenivat niiden rinnalla. Saattueen saavuttaessa määränpänsä hän ehti jo ajatella pärjäävänsä oikein hienosti, kunnes hän huomasi, että joku oli tullut seisomaan hänen viereensä.

Kiuru kohotti katseensa. Häntä tuijottavan miehen puli-songit olivat häkellyttävän pitkät.

”Hei, minä olen Rainer. Maritan vanhin veli.”

Äiti ei omistanut kuvia entisestä perheestään, mutta isoäiti oli näyttänyt hänelle kerran vanhaa perhealbumia. Kiuru ei muistanut kenenkään kasvoja, mutta sentään sen, että äidillä oli kaksi veljeä.

”Kiuruhan se oli?” Rainer kysyi, vaikka selvästi tiesi.

Kiuru selvitti kurkkuaan ennen kuin vastasi: ”Niin.”

”Tule vaan tänne meidän kanssa.”

Kiuru ei ollut hetkeäkään kuvitellut olevansa tervetullut muiden joukkoon. Hän epäröi, mutta kohteliaisuus esti miettimästä turhan pitkään. Hän lähti seuraamaan enoaan tuntien samalla katseet selässään. Enon vaimo tervehti Kiurua, muttei sanonut enää muuta. Hänen toisella puolellaan seisoi kolme kouluikäistä poikaa, jotka tuijottivat Kiurua uteliaasti.

Edempänä Kiurulla oli paljon tukalammat oltavat. Hän kuvitteli tuntevansa takaapäin vyöryvän ärtymyksen, surun, epäuskon. Jopa vihan. Hänen täytyi muistuttaa itseään, ettei kukaan oikeasti vihannut häntä. He vihasivat hänen äitiään. Äitiä, joka vähät välitti kunniasta. Hän oli kääntänyt selkensä koko suvulle karkaamalla teini-ikäisenä kotoa ja pysynyt sillä tiellä. Hän oli nainut valkolaisen ja tehnyt hänen kanssaan

lapsen, tosin vain yhden. Kiurulla ei ollut sisaruksia, eikä tulisi olemaankaan.

Jopa silloin kun isoäiti oli vielä ollut elossa ja terve, Kiurun äitiä ei ollut koskaan mainittu. Aivan kuin hänet olisi pyyhitty suvun tarinasta ja Kiuru olisi ollut irrallinen juonilanka, jolle kukaan ei ollut keksinyt käyttöä.

Eno kumartui Kiurun puoleen. ”Me mennään laskemaan seppele ensimmäisenä.”

Kiuru ei tiennyt, sisältäykö hän itse *meihin* vai oliko se vain enon tapa kertoa, ettei Kiurulla ollut asiaa arkulle yhtä aikaa heidän kanssaan. Hän ei kuitenkaan uskaltanut kysyä, joten hän vain nyökkäsi. Kun eno ja enon vaimo menivät edemmäs, Kiurulla oli kaksi sekuntia aikaa päättää, mitä tehdä. Hän halusi olla rohkea. Hänellä ei ollut mitään syytä pelätä. Siitä huolimatta hän ei onnistunut liikuttamaan jalkojaan. Hän tuijotti eteensä koko sen ajan, kun eno ja hänen perheensä jättivät hyvästinsä.

Seuraavat sukulaiset kävivät arkun vierellä, ja sitten jo seuraavat.

Älä ajattele, hän sanoi itselleen. Nouse vain ylös ja menet.

Hän nousi. Hän tunsu katseet, muttei vilkuillut ympärilleen tarkistaakseen, olivatko ne todellisia vai sittenkin vain kuvitelmaa. Hän pysähtyi arkun eteen.

Hänen äänensä tärisi, kun hän luki ääneen kukkakaupan myyjän valitsemat sanat: *Kauniit muistot eivät koskaan kuole, eivätkä milloinkaan jätä yksin.*

* * *

Kiuru käveli muiden mukana haudalta parkkipaikalle. Vieraat alkoivat jakaantua autokuntiin mennäkseen muistotilaisuuteen, ja hän tiesi että hänenkin oli tarkoitus hankkia itselleen kyyti. Hän ei kuitenkaan halunnut tehdä niin. Hän halusi mennä kotiin.

Hän ei tiennyt, kuinka kauan hän oli seissyt parkkipaikan reunalla, kun joku hänen takanaan sanoi: ”Kiuru.”

Hän kääntyi.

Eno seisoi farmariauton vieressä. Kiuru tiesi hänen kohta ehdottavan kyytiä, ja hänen henkeään alkoi ahdistaa. Mutta Rainer avasikin auton takaoven ja otti esiin muovikassin. ”Ritva olisi halunnut, että sinä saat nämä”, hän sanoi ja ojensi kassin Kiurulle.

Ennen kuin Kiuru ehti sanoa mitään, Rainer oli jo kävellyt kuljettajan puoleiselle ovelle.

Muovipussi tuntui painavalta. Hän kurkisti sisään.

Pussin pohjalla oli isoäidin korurasia.

Kiuru meni bussilla Itäkeskukseen. Äiti ei odottanut häntä kotiin ihan vielä, joten hän ei jatkanut heti metrolaiturille. Sen sijaan hän suuntasi sinne missä kaikki muutkin olivat, missä hän saattoi olla taas osa massaa. Hän harppoi eteenpäin pitkin askelin välittämättä siitä, että hame alkoi nousta ylöspäin, ja pian hänen edessään olivat torikojut, marjamyjät ja koko kesäviikonlopun ostosryntäys. Näytti siltä kuin koko Itä-Helsinki olisi pakkautunut Tallinnanaukiolle.

Kiurulla ei ollut unelmia. Hän ei halunnut isona kuuluisaksi. Ei välttämättä edes arvostettua tai hyväpalkkaista työtä. Hän ei oikeastaan tiennyt, mitä halusi, ja koko kevään hän oli toivonut, että kesän aikana tapahtuisi jotain suurta ja kuttavaa, jotain, mikä kertoisi hänelle, että elämä oli viimein

alkanut. Kävellessään kohti metroasemaa hän kuvitteli isoäidin kuoleman olevan rangaistus hänen lapsellisesta toiveestaan.

Kiuru ei tiennyt, että hänen toiveensa tulisi käymään toteen. Itse asiassa se tulisi käymään toteen hyvin, hyvin pian.

Häntä itketti yhä, vaikkei hän edes tuntenut oloaan hirveän surulliseksi, ja se olikin ehkä kaikkein pahinta. Hänen olisi kuulunut surra isoäidin poismenoa, ainakin tuntea ikävää, mutta todellisuudessa hän ei päässyt eroon ajatuksesta, että isoäidin kuoleman myötä hänestä oli tullut tavallinen suomalainen tyttö. Isoäiti oli vienyt kaiken kaaleisiin liittyvän mennessään.

Kiurua hävetti hänen itsekkyytensä. Tunne oli niin iso, niin puristava, että Kiuru pelkäsi sen ottavan vallan hänen ruumiistaan ja tuuppaavan kaiken muun ulos.

Hän nopeutti askeliaan ja päätyi aivan liki edellä käveleviä ihmisiä. Hän tuijotti pitkän miehen selkää edessään. Vaatteet olivat tummat ja kuluneet, taskuihin työnnetyt kädet katosivat niiden sisään. Kiuru tutki selän muotoa: hartioita, jotka työntyivät hiukan eteen, lapaluiden ääriviivoja ja vyötäröä, joka oli piilossa kankaan alla. Huppu peitti miehen pään, vaikka sää oli lämmin. Kiurun huomio kiinnittyi kuitenkin aivan toiseen asiaan: miehellä oli paljon erikoisia muistoja.

Aivan niin kuin monet muutkin isät, Kiurun isä oli vienyt hänet lapsena eläintarhaan. Kierrettyään ensin ulkona katsomassa kissaeläimiä he olivat menneet trooppisten eläinten taloon. Kiuru oli ollut aluksi kiinnostunut vain kaikkein isoimmista ja eksoottisimmista linnuista. Hänen isänsä oli kertonut niiden olevan aroja, Amatsonin sademetsässä elä-

viä papukaijoja. Kiurun mielestä ne olivat olleet mykistävän kauniita, kuin eläviä jalokiviä kiiltävine, kirkkaanvärisine sulkieneen ja mustine silmineen. Hän olisi antanut mitä tahansa saadakseen koskettaa niitä.

”Muista, etteivät koreimmat linnut ole sen tärkeämpiä kuin muutkaan”, hänen isänsä sanoi. ”Eivätkä edes kiinnostavampia.”

Jälkimmäinen kommentti oli lähinnä isän ääneen lausuttu ajatus, mutta nyt Kiuru uskoi ymmärtävänsä sanojen merkityksen paremmin kuin koskaan. Hänen edessään kävelevän miehen muistot eivät olleet variksia, varpusia tai edes pääskyjä, joina Kiuru näki useimpien ihmisten muistot. Ne eivät myöskään olleet suuria ja näyttäviä, mutta siitä huolimatta hän huomasi niiden vetävän häntä puoleensa. Hän ei ollut varma, mitä lajia ne olivat, ja jo se oli itsessään pieni ihme, sillä Kiuru tiesi linnuista hämmästyttävän paljon.

Hän pysytteli aivan miehen takana, osana ihmisvirtaa. Hän saattoi melkein kuulla siipien kahahduksen. Ennen kuin hän edes tiesi, mitä teki, hän kurotti kättään.

Ja aivan kuin tiira sukeltaa kalan perään, Kiuru upposi muistoon.

Tummatukkainen tyttö makasi sängyllä. Kiuru oli hänen päällään kyynärpäiden varassa, ei aivan kiinni, muttei paljon kauempanakaan. Tyttö hymyili kiusoittelevasti. Lakanat olivat kietoutuneet hänen vartalonsa ympärille, mutta paljas sääri luikerteli niiden välistä. Se kiertyi Kiurun lantion ympärille ja veti hänet entistäkin lähemmäs.

Kiurun hiukset olivat valuneet hänen otsalleen, ja tyttö pyyhkäisi ne pois. Hän huomasi pidättävänsä hengitystään. Kaikki tässä tytössä oli niin pientä ja pehmeää, että Kiurua pelotti koskea häntä.

Lopulta Kiurun sormenpäät hivelivät tytön kasvoja, ja sitten hän ei enää voinut olla suutelematta tätä, yhä uudestaan ja uudestaan. Ja äkkiä tyttö ei tuntunut enää lainkaan hauraalta, vaan paljon vahvemmalta kuin hän itse. Hän tunsi kiihkoa ja rakkautta ja kaipuuta, ja se oli suurempaa kuin mikään, mitä Kiuru oli koskaan itse tuntenut. Tunne ei nimittäin ollut Kiurun oma, vaan osa tätä muistoa. Koko muisto oli rajattu kivulla ja suuttumuksella, ja Kiuru tiesi heti, ettei tyttö enää ollut osa miehen elämää. Mutta vaikka muisto oli katkeransuloinen, hautajaisten jälkeen se tuntui ihmeellisen elävältä.

”Hei!”

Kiurun silmät rävähtivät auki. Hän ei ollut huomannut, että ne olivat olleet kiinni, mutta äkkiä hän oli hyvin tietoinen aivan kaikesta ympärillään tapahtuvasta.

Mies hänen edessään oli pysähtynyt ja kääntynyt ympäri, ja Kiuru kompuroi hetken taaksepäin välttääkseen törmäyksen. Kun hän katsoi ylös, hän näki, että mies oli huppunsa alla paljon nuorempi kuin hän oli kuvitellut: korkeintaan kaksikymmentävuotias. Ruskeaihoinen, tummasilmäinen – voiko niin tummia silmiä olla? Ja hän tuijotti Kiurua tavalla, josta ei voinut erehtyä: hän tiesi, mitä Kiuru oli tehnyt.

2

PAINAJAINEN

Kiurun leuka loksautti auki. Sitten hän teki ensimmäisen asian, joka juolahti hänen mieleensä. Hän pyrähti juoksuun.

Ballerinojen pohjat piiskasivat asfalttia ja muovikassi heilahteli askelten tahdissa. Hän ei tiennyt, seurasiko poika vai ei. Hän oli liian peloissaan vilkuillakseen taakseen. Pulssi hakkasi hänen korvissaan, mutta hän oli kuulevinaan pojan äänen.

Kiuru oli lähtenyt juoksemaan väärää tietä pitkin, mutta tajusi onneksi kourata kohti metroaseman sisäänkäyntiä. Hän tunki liukuportaissa väärällä puolella seisovien ohi ja ehti laiturille juuri, kun metro pysähtyi jarrut puuskahtaen.

Kun ovet sulkeutuivat, Kiuru uskalsi viimein katsoa taakseen. Poika seisoi laiturilla, katse tiukasti hänessä.

Metro lähti liikkeelle.

Kiuru hoippui muutaman askeleen lähimmälle penkille ja rojahti alas. Hänen hengityksensä ei ollut vielääkään täysin tasaantunut, ja silmälasien linssit olivat ehtineet huurustua. Vasta Kontulan kohdalla hän tiedosti, että metro oli matkalla Mellunmäkeen eikä Vuosaareen, mutta hänellä ei ollut voimia nousta ylös. Hän olisi varmasti päätenyt kääntöraiteelle, ellei

päateasemalla sisään tulleen vartijan vihainen mulkaisu olisi saanut häneen liikettä.

Hän jäi odottamaan paluumetroa.

Vaikka poikaa ei enää näkynyt loppumatkan aikana, Kiuru ei tuntenut oloaan kovin huojentuneeksi. Kun hän lopulta pääsi kotipihaan, hänen jalkansa tärisivät yhä. Hän tarkisti, että rapunovi meni kiinni ennen kuin nousi viisi askelmaa ensimmäiseen kerrokseen. Ensimmäisessä ovesa luki Mohamed, toisessa Väljas ja kolmannessa Salovaara. Hän työnsi avaimensa jälkimmäisen oven lukkoon.

Eteisessä hän yritti jälleen lepytellä hermojaan vetämällä syvään henkeä. Kylpyhuoneen ovi avautui, ja hänen äitinsä astui esiin.

”Millasta oli?” äiti kysyi samalla kun pyyhkäisi hiukset toiselle olalle. Hänen tukkansa oli pitkä ja tumma, ja tänään harvinaisesti auki. Isoäidin hiukset olivat olleet tismalleen samanlaiset ennen kuin ne olivat harmaantuneet ja hapertuneet. Ei tuntunut reilulta, että hänen äitinsä oli saanut kaikki ne ulkoiset piirteet, joista romanitytöt haaveilivat, vaikka hän ei edes välittänyt romanikulttuurista. Itse asiassa Kiuru epäili, että äiti suoranaisesti vihasi kaikkea romaneihin liittyvää.

Ehkä siis oli onni, että Kiuru näytti enemmän isältään. Kiuru oli perinyt isänsä enkelikiharat ja yliherkän ihon. Kukaan ei olisi ikimaailmassa arvannut häntä romaniksi, eikä hän tarkalleen ottaen sitä ollutkaan.

Äidin olemuksesta ei olisi voinut päätellä, että hän oli menettänyt oman äitinsä äskettäin. Kiuru ei ymmärtänyt häntä. Ei ollut koskaan ymmärtänyt. Olisi ollut helppo väittää, ettei äitikään ymmärtänyt häntä, mutta Kiuru tiesi hyvin, ettei hän ollut mitenkään erityisen monimutkainen tyttö.

KUKA TAHANSA,
JOKA OLI KIINNOSTUNUT LINNUISTA,
EI VOINUT OLLA IHMETTELEMÄTTÄ
NIIDEN MUUTOKÄYTTÄYTYMISTÄ.
MISTÄ NE TIESIVÄT, MINNE MENNÄ?
MIKÄ KERTOI NIILLE,
ETTÄ NE OLIVAT PERILLÄ?

16-vuotiaalla Kiurulla on salaisuus: hän pystyy napsimaan toisten ihmisten muistoja kuin lintuja haaviin. Kun hän sattumalta törmää samankaltaisia kykyjä omaaviin romaniveljeksiin ja intialaistaustaiseen genderqueeriin, Kiurulle avautuu aivan uusi todellisuus. Pian vallatussa talossa hengaillemaan porukkaan liittyy myös Kiurun lapsuudenystävä Samuel, johon Kiuru on ollut jo pitkään ihastunut. Mitä paremmin Kiuru oppii tuntemaan uudet ystävänsä, sitä ristiriitaisemmaksi hänen suhtautumisensa käy. Mutta kun railo lopulta syntyy, se syntyy yllättävään kohtaan, ja pian Kiuru tajuaa joutuvansa pakenemaan henkensä edestä.

Muistojenlukija avaa ympäri Eurooppaa liikkuvan Väki-trilogian, jonka ensimmäinen osa sijoittuu Itä-Helsinkiin ja avaa näkymän Suomessa oleskelevien paperittomien siirtolaisten elämään. Neliosaisella Susiraja-sarjallaan debytoinut Rouhiainen vakuuttaa uudella tarinamaailmallaan, joka nivoo yhteen realismia, urbaania fantasiaa ja nykyeurooppalaista kiertolaisuutta.

